

Task forcens anbefalinger til en ny civilsamfundsstrategi

Regeringen har nedsat en task force med repræsentanter fra civilsamfundet, kommunerne, erhvervslivet og de faglige organisationer med det formål at få task forcens anbefalinger til regeringens kommende civilsamfundsstrategi. Task forcens arbejde tager afsæt i vedlagte kommissorium af 7. juni 2017 med følgende fem spor: frivillighedens værdi, deltagelse og fællesskab, økonomi, infrastruktur og viden. Medlemmer af task forcen fremgår nedenfor:

Task forcens medlemmer

- Vibe Klarup, formand, Frivilligrådet
- Mads Roke Clausen, direktør, Mødrehjælpen
- Arne Eggert, udviklingsdirektør, KL
- Sara Krüger Falk, seniorchefkonsulent, DI
- Hanna Line Jakobsen, Dansk Røde Kors
- Ellen Bæk, næstformand, Landsforeningen for efterladte efter selvmord
- Nille Skalts, direktør, Generøs og B Corp Danmark
- Benny Andersen, forbundsformand, Socialpædagogerne
- Kasper Sand Kjær, formand, DUF
- Jonas Keiding Lindholm, generalsekretær, Red Barnet

Vision

Task forcens medlemmer har en vision om et inkluderende samfund, hvor flere borgere finder plads i frivillige fællesskaber i foreninger og organisationer, og hvor samfundets udfordringer løses gennem samarbejde mellem den offentlige, den private og den frivillige sektor. Marginalisering og mangel på deltagelse er en udfordring i det danske samfund. En udfordring som kun kan løses, hvis alle trækker i samme retning.

Mål

Task forcen deler regeringens mål om at styrke deltagelsen for udsatte mennesker i det danske samfund¹. Derudover har task forcen i sit arbejde fokuseret på intentionen fra kommissoriet om at styrke rammerne for den frivillige sociale indsats, fordi mulighederne for og lysten til at være frivillig i den sociale sektor også hænger sammen med de muligheder, samfundet stiller til rådighed for den frivillige sociale sektor.

Task forcens mål med anbefalingerne er følgende:

¹ Regeringens mål 10 for social mobilitet: Flere mennesker, som står uden for arbejdsmarkedet, og som ikke er under uddannelse, skal være en del af den frivillige indsats.

- At komme med anbefalinger, der styrker civilsamfundets inklusion af udsatte grupper.
- At komme med anbefalinger, der styrker den frivillige sociale sektors rammer og udvikling således, at den frivillige sociale sektor bedst muligt kan bidrage til at skabe et inkluderende samfund.

Sammenhæng og samarbejde

Task forcen opfordrer regeringen til at anlægge et helhedssyn på målet om at sikre flere udsatte grupper en plads i fællesskaber. Det er derfor positivt, at civilsamfundet er tænkt ind i Sammenhængsreformen. Task forcen mener, at en kommende civilsamlundsstrategi vil stå stærkest, hvis den går på tværs af ressortområder gennem et tværgående regeringssamarbejde. Sociale udfordringer er ikke begrænset af fagområder. Der er således brug for et stærkt samarbejde på tværs af ressortområder for at løse de sociale udfordringer, og derfor opfordrer task forcen regeringen til også at inddrage det resterende civilsamfund, udover den sociale sektor, som fx det folkeoplysende område i en kommende civilsamlundsstrategi.

Frivillighedens værdi

Frivilligt engagement bygger på drivkraften til at bidrage og gøre en forskel. Frivillige indsatser giver ikke alene værdi for den frivillige, men giver gennem indsatsen også et bidrag til fællesskabet. Frivilligt engagement har således værdi både for den enkelte, for samfundet samt for udsatte og marginaliserede borgere i de tilfælde, hvor indsatsen er særligt målrettet eller inddrager disse grupper.

Frivillighedens bredde og afgrænsning

Den frivillige sektor består af en mangfoldighed af frivillige, foreninger, institutioner og organisationer. Det frivillige Danmark er kendetegnet ved sin fylde og mangfoldighed. Næsten hver anden dansker gør en forskel i frivilligt regi. Niveaulet har været stabilt gennem mange år. Det kan fx være i idrætsforeninger, børne- og ungdomsforeninger, natur- og friluftorganisationer, oplysningsforbund, kulturelle og kirkelige organisationer, frivillige sociale organisationer, handicaporganisationer, patientforeninger, almene boligorganisationer, beboerforeninger, loklråd, på institutioner eller i nogle af de mere løst knyttede netværk.

Task forcen har i arbejdet med anbefalingerne valgt at afgrænse sig til den del af frivilligheden, der kan kaldes den sociale frivillighed, jf. vedlagte kommissorium. Det står imidlertid klart, at man ikke kan se på fx inklusion og forebyggelse uden at se på andre områder end det frivillige sociale område, og derfor opfordrer task forcen regeringen til også at inkludere disse i en kommende civilsamlundsstrategi.

Task forcens principper

Task forcen støtter sig i udformningen af anbefalingerne til en række principper, som udgør rammen for task forcens anbefalinger. Task forcen anser principperne som forudsætninger for, at civilsamfundet kan bidrage til at løse sociale problemer og skabe sociale fællesskaber.

Task forcen opfordrer regeringen til at lægge de samme principper til grund for en civilsamlundsstrategi.

Inklusion

Task forcen mener, at alle borgere skal have mulighed for at være en del af frivillige fællesskaber. Det er et fælles ansvar på tværs af forskellige aktører at understøtte dette mål.

Uafhængighed

Task forcen lægger vægt på de frivillige foreningers og organisationers uafhængighed. Selvom de frivillige foreninger og organisationer i nogen grad er afhængige af offentlige midler for at udføre deres indsats, er det af afgørende betydning, at foreninger og organisationer kan bevare deres uafhængighed.

Ubureaukratisk

Når task forcen fremsætter sine anbefalinger sker det med en klar ambition om, at anbefalingerne bidrager til at mindske bureaukratiet for frivillige foreninger og organisationer – både nationalt og lokalt. Task forcen har således et ønske om, at krav og regler for de frivillige foreninger og organisationer forenkles.

Stabilitet

Task forcen mener, at de økonomiske rammer for det frivillige sociale område skal give mulighed for, at frivillige sociale foreninger og organisationer kan bidrage til at løse sociale problemer og agere langsigtet uden unødigt bureaukрати.

Task forcen mener, der bør indgå en højere grad af proportionalitet i den økonomiske støttestruktur, så de krav, der er forbundet med at modtage offentlige bevillinger, hænger sammen med foreningens eller organisationens størrelse og bevillingens størrelse. Derudover er det væsentligt, at der både er mulighed for at få støtte til udvikling og drift. Task forcen anser det som en mulighed at aktivere forskellige ressourcer, herunder i form af fx partnerskaber med fonde og private aktører.

Komplementaritet

Frivillige og fagprofessionelle supplerer hinanden. Frivillige og fagprofessionelle ansatte spiller forskellige roller og derfor bidrager deres indsatser med forskellig værdi. Task forcen mener derfor, at samarbejdsmulighederne mellem de fagprofessionelle miljøer og frivillige indsatser skal styrkes.

Endvidere er det task forcens vurdering, at der kan være brug for at styrke forståelsen af, hvordan frivilligt arbejde og frivillige aktiviteter har værdi for borgere og for samfundet. At være frivillig giver livsindhold, kompetencer og netværk for frivillige, og at være med i frivillige aktiviteter kan øge livskvalitet og trivsel. At inkludere borgere i frivillige fællesskaber er derfor et vigtigt mål for fagprofessionelle i kommuner, regioner og institutioner, der arbejder med udsatte borgere.

Frivillige fællesskaber styrker et samfunds sammenhængskraft og har derfor værdi ikke kun for den enkelte, men for alle, der arbejder for at skabe bæredygtige byer, regioner og samfund.

Fortaler

De frivillige foreninger og organisationer har en vigtig rolle som talerør og fortaler for udsatte grupper i det danske samfund. Det er vigtigt, at denne rolle fremstår stærk og uafhængig også i fremtiden.

Innovation

Hovedparten af de frivillige indsatser sker i regi af foreninger eller organisationer. Men de frivillige indsatser har også udviklet sig. De frivillige indsatser er blevet mere mangfoldige og er blevet suppleret af frivillige initiativer og projekter, som ikke alle har deres rod i det velkendte foreningsliv.

For at understøtte den fortsatte innovation, udvikling og læring er der brug for at understøtte de frivillige foreningers og organisationers læring, kompetencer og kapacitet til samarbejde med henblik på at kunne imødegå sociale udfordringer bedst muligt.

Anbefalinger

Det er på baggrund af ovennævnte vision, mål og principper, at task forcen fremsætter anbefalinger til en ny civilsamfundsstrategi under følgende fem overskrifter:

1. Styrk indsatsen for at få flere udsatte borgere med i frivillige fællesskaber
2. Styrket repræsentation af det frivillige sociale område
3. Styrkelse af den lokale frivillighed og udvikling af frivilligcentrenes rolle
4. Stabil støttestruktur til det frivillige sociale arbejde
5. Mere og bedre samarbejde mellem kommuner og den frivillige sektor

Begrebsafklaring

Civilsamfund bruges som en fællesbetegnelse for de aktører og grupperinger, som eksisterer imellem og uafhængigt af privatsfæren, markedet og det offentlige i et demokratisk samfund.

Frivillighed betyder at,

- Indsatsen udføres uden fysisk, retlig eller økonomisk tvang. En person må ikke kunne trues med økonomiske eller sociale sanktioner, hvis vedkommende ikke længere ønsker at udføre opgaven. Personer, som arbejder i en frivillig organisation som led i aktivering eller lignende ansættelsesforhold, er således ikke frivillige.
- Indsatsen er ikke-lønnet. Der kan dog ydes godtgørelse for omkostninger, for eksempel i forbindelse med transport samt symbolske betalinger.
- Indsatsen udføres over for andre end familie og almindeligt husholdningsarbejde og omsorg over for familiemedlemmer ikke ind under definitionen af frivilligt arbejde.
- Indsatsen skal være til gavn for andre end én selv og ens familie, dvs. at det er den værdi, arbejdet har over for andre, der gør det til frivilligt arbejde. Det betyder også, at det afgrænses fra ren deltagelse i en selvhjælpsgruppe.
- Indsatsen er af formel karakter, dvs. at aktiviteten skal foregå inden for rammerne af en organisation, forening, eller anden form for organisering, projekt, mv. eller som aftalt frivilligt arbejde. Det betyder også, at almindelig hjælpsomhed eller spontane handlinger, for eksempel at følge en ældre eller handicappet person over gaden eller bære indkøbsposer hjem fra Brugsen, ikke kan betegnes som frivilligt arbejde.

Kilde: Vejledning nr. 1 til serviceloven (VEJ nr 12 af 15/02/2011)

1. Styrk indsatsen for at få flere udsatte borgere med i frivillige fællesskaber

Task forcen anbefaler, at frivillige organisationer, foreninger, virksomheder og det offentlige arbejder for, at flere udsatte borgere tager del i frivillige fællesskaber, og at der arbejdes for at nedbryde barrierer for udsatte borgeres deltagelse i frivillige fællesskaber

Marginalisering og mangel på deltagelse er en udfordring i det danske samfund. For den enkelte og for samfundet er der et stort potentiale i at få flere udsatte borgere til at tage del i frivillige fællesskaber og være aktive medborgere. Såfremt det skal lykkes, kræver det en indsats for at nedbryde de barrierer, der er for at deltage.

Task forcen anbefaler på den baggrund regeringen at arbejde for, at flere udsatte borgere tager del i frivillige fællesskaber samt arbejde for at nedbryde de barrierer, der kan være for udsatte borgeres deltagelse.

Task forcen bakker op om regeringens målsætning om flere udsatte borgeres deltagelse i frivillige fællesskaber. Task forcen opfordrer regeringen til at følge og understøtte udviklingen. Task forcen mener også, at alle aktører i samfundet har et ansvar for at understøtte målet om flere udsatte borgere i frivillige fællesskaber.

Den eksisterende mulighed for fritidspas, hvor udsatte børn og unge får betalt kontingentet til en fritidsaktivitet er en effektiv måde at overkomme én af de barrierer, der kan være for, at udsatte børn og unge tager del i frivillige fællesskaber. Fritidspas kan med fordel suppleres af et tæt samarbejde med de foreninger og klubber, som skal modtage de udsatte børn og unge.

Der er også behov for at styrke koblingen mellem frivillige fællesskaber og den kommunale indsats fx ved, at kommunen hjælper udsatte borgere ind i frivillige fællesskaber enten ved siden af eller i forlængelse af den offentlige indsats. Det kunne fx være i form af peer-to-peer indsatser, hvor den frivillige bruger sine erfaringer til at hjælpe og støtte andre eller fx i form af, at flere frivillige indsatser tænkes systematisk ind i sammenhæng med kommunernes forebyggende arbejde.

Task forcen ser endvidere et stort potentiale i, at kommunerne i forbindelse med den boligsociale indsats i udsatte boligområder samarbejder med det sociale og almene foreningsliv om at skabe meningsfulde fællesskaber og aktiviteter i de udsatte boligområder.

2. Styrket repræsentation af det frivillige sociale område

Task forcen anbefaler at udvikle og styrke Frivilligrådet, så der sikres en bredere repræsentation af det frivillige sociale område og en tættere kobling mellem det lokale og nationale niveau

Frivilligrådet rådgiver ministeren og Folketinget om den frivillige sociale sektors rolle og indsats i forhold til sociale udfordringer. Medlemmerne af rådet udpeges af børne- og socialministeren med det formål at rådgive ministeren og Folketinget om den frivillige sociale sektors rolle og indsats i forhold til sociale udfordringer.

Task forcen vurderer, at der er behov for at udvikle og styrke rådets rolle, så det repræsenterer det frivillige sociale område bredere og har en tættere kontakt til aktørerne på området, end det er tilfældet i dag. Dette vil styrke rådgivningen af regeringen og Folketinget om den frivillige sociale sektors muligheder for kvalificeret og effektivt at bidrage til løsning af samfundets sociale udfordringer – løsninger, som giver udsatte

grupper øget livskvalitet og bedre muligheder for at deltage i civilsamfundets fællesskaber.

For at få en bredere repræsentation af det frivillige sociale område anbefaler tasken forcen at revitalisere det nuværende Frivilligråd på følgende tre måder:

- *Ny udpegningsmodel.* Et styrket Frivilligråd skal bygge på en ny udpegningsmodel, som sikrer, 1) at aktører inden for det frivillige sociale område får indflydelse på rådets sammensætning, 2) at rådet er balanceret i forhold til store og små foreninger og organisationer samt på lokalt og nationalt niveau.
- *Tættere kobling til lokale frivilligråd.* Et udviklet og styrket Frivilligråd skal have en tættere forbindelse til kommunale frivilligråd, ligesom Rådet for Socialt Udsatte har til de lokale udsatteråd. Det indbefatter løbende dialog, videns- og erfaringsudveksling med de lokale frivilligråd.
- *Selvstændig vidensproduktion.* Et styrket Frivilligråd skal bidrage med en selvstændig vidensproduktion. Det kan fx være undersøgelser af, hvordan udsatte grupper bliver en del af frivillige fællesskaber, af gode eksempler på kommunal understøttelse af og samarbejde med den frivillige sektor, af barrierer for at udbrede dokumenterede indsatser, eller af betydningen af forskellige rammevilkår for den frivillige sociale sektor.

3. Styrkelse af den lokale frivillighed og udvikling af frivilligcentrenes rolle

Tasken forcen anbefaler at styrke frivilligcentrenes rolle ved at løfte kvaliteten i centrenes arbejde og sikre en større lokal omsætning af viden på det frivillige sociale område

Frivillighed er lokalt forankret, og den foregår i lokale netværk og fællesskaber. Der findes i dag 65 frivilligcentre fordelt på 58 kommuner, som dagligt arbejder for at støtte, synliggøre og udvikle de lokale frivillige sociale foreninger og organisationer samt aktiviteter.

Der er dog forskel på kvaliteten af centrenes arbejde, hvorfor der er behov for at kvalificere og styrke frivilligcentrenes arbejde og rolle i den frivillige sociale sektor via følgende tre initiativer:

- *Adgang til frivilligcentre i alle kommuner.* Et styrket Frivilligråd kan i dialog med kommunalbestyrelser og det lokale civilsamfund arbejde for, at flere kommuner etablerer et frivilligcenter med henblik på at støtte, synliggøre og udvikle de lokale frivillige sociale foreninger og organisationer samt aktiviteter.
- *Udvikling af en model for samarbejde mellem Center for Frivilligt Socialt Arbejde og frivilligcentrene.* Modellen skal sikre en lokal udveksling og omsætning af viden om det frivillige sociale område. Modellen skal udarbejdes i regi af Center for Frivilligt Socialt Arbejde (CFSA) i samarbejde med andre relevante aktører; kommunerne og Frivilligcentre & Selvhjælp Danmark (FriSe).
- *Udvikling og implementering af en kvalitetsmodel til frivilligcentrene.* Modellen skal blandt andet have fokus på redskaber, der understøtter muligheden for læring i frivillige indsatser, og auditering som en metode til kvalitetssikring af centrenes arbejde. Udvikling, implementering og erfaringsindsamling til løbende at kunne tilpasse modellen bør ske i regi af CFSA i samarbejde med andre relevante aktører.

4. Stabil støttestruktur til det frivillige sociale arbejde

Task forcen anbefaler, at den samlede økonomiske støttestruktur på det frivillige sociale område udvikles, så den understøtter en mere langsigtet og stabil finansiering af frivillige indsatser, samt investerer i og understøtter den frivillige sociale sektors udvikling

Frivillige sociale foreninger og organisationer skal leve op til forskellige krav og vilkår, når de skal søge om og modtage offentlige bevillinger. Task forcen mener overordnet, at det bør være lettere og mindre bureaukratisk at modtage offentlige bevillinger, og at støtte i videst muligt omfang bygger på objektive kriterier, ligesom fokus skal være mere langsigtet og stabilt. Task forcen mener derudover, at det er vigtigt, at statslig støtte både gives med henblik på drift og udvikling. Endelig mener task forcen, at den frivillige sociale sektor bør tilføres flere midler for at sikre, at sektoren har bedre mulighed for at være en stabil partner i løsningen af sociale udfordringer til gavn for udsatte borgere. I den forbindelse bør mulighederne for at tilvejebringe nye indtægtsformer undersøges.

Task forcen har fem konkrete forslag til, hvordan der kan udvikles en stabil økonomisk støttestruktur på det frivillige sociale område:

- *Stabil støttestruktur til det lokale frivillige sociale arbejde.* Hvis frivilligheden skal trives og have mulighed for at udvikle sig, mener task forcen, det er essentielt at sikre en stabil støtte og lokalpolitisk fokus, så der kanaliseres flest mulige kræfter i de frivillige indsatser frem for at bruge unødige ressourcer på at søge midler eller til dokumentation og andre krav.

For at nå dette mål mener task forcen, at udgangspunktet for uddelingen af § 18-midler bør hvile på følgende principper:

- at midlerne anvendes til at støtte det frivillige sociale arbejde,
 - at midlerne uddeles med så få dokumentationskrav som muligt,
 - at midlerne hovedsageligt anvendes med fokus på drift.
- *Analyse af nye veje for den statslige støttestruktur på det sociale område.* Task forcen foreslår, at der foretages en analyse af den statslige støttestruktur med det formål at se på mulighederne for en mere enkel og mindre bureaukratisk støttestruktur, hvor der sikres en højere grad af proportionalitet, så de krav, der er forbundet med at modtage offentlige bevillinger, hænger sammen med foreningens eller organisationens størrelse og bevillingens størrelse.

Analysen bør være forankret i et konsortium mellem et revitaliseret Frivilligråd og Børne- og Socialministeriet. Analysen skal afdække følgende:

- Mulighed for at omlægge den statslige støttestruktur i ét program for driftsstøtte og én innovationspulje til nye og større projekter.
 - Mulighed for en model til uddeling af udlodningsmidler på det sociale område med inspiration fra uddelingen på kulturområdet.
 - Mulighed for udvikling af en rammeaftale mellem staten og certificerede organisationer i strategiske partnerskaber om løsning af sociale udfordringer – på linje med midler på udviklingsområdet.
 - Mulighed for at den statslige støttestruktur kan tilskynde mere til samarbejde mellem offentlige aktører og frivillige foreninger og organisationer.
- *Model for sociale investeringer.* Hvis den frivillige sociale sektor skal være en langsigtet og stabil partner i løsningen af sociale problemer, er det afgørende, at der investeres i sektoren med en tilførsel af midler. Det kan fx ske ved at udvikle en model for et bredt samarbejde mellem frivillige sociale foreninger og organisationer, staten, kommuner, regioner, virksomheder, fonde og andre private aktører, fx efter de erfaringer, der er gjort i udlandet og regeringens udmelding om de såkaldte Social Impact Bonds (SIB). Det er afgørende, at modellen bygger på et princip om, at den frivillige sociale sektor inddrages i

løsningen af sociale udfordringer, samtidig med at deres uafhængige rolle bevares, og at indsatserne bygger på en bred forståelse af velfærd. Modellen skal afprøves i konkrete forsøg, som har til formål at løse sociale problemer.

- *Investeringsalliancer i sociale løsninger.* Det skal undersøges, hvorvidt der kan iværksættes en digital social børs med henblik på at skabe muligheder, hvor frivillige foreninger, organisationer, virksomheder, fonde og private kan matches i forskellige konstellationer på tværs af geografi samt formelle og uformelle netværk til projekter med forskellige formål. Børsen skal sikre, at frivillige foreninger og organisationer bedre kan mobilisere forskellige ressourcer, og at samfundsansvarlige virksomheder, der gerne vil bidrage til at løse sociale udfordringer, har et sted at søge samarbejdspartnere til konkrete projekter.
- *Investeringsprogram på det frivillige sociale område.* Task forcen vurderer, at mange – særligt små – frivillige sociale foreninger og organisationer kan have vanskeligt ved at komme i gang med nye initiativer, fordi de mangler kapital og know-how. Et særligt investeringsprogram skal derfor give frivillige foreninger og organisationer "starthjælp" i form af ressourcer øremærket innovative idéer eller initiativer med henblik på at styrke foreningernes og organisationernes udviklingsevne. Investeringsprogrammet skal tage højde for, at det tager lang tid at løse sociale problemer. Samtidig skal der fokuseres på strategier for forankring, når indsatsen ophører.

5. Mere og bedre samarbejde mellem kommuner og den frivillige sociale sektor

Task forcen anbefaler at understøtte samarbejdet mellem kommuner og den frivillige sociale sektor ved at styrke mulighederne for uddannelse, efteruddannelse og kompetenceudvikling af fagprofessionelle og frivillige

Et væsentligt middel til at sikre at flere udsatte borgere bliver en del af og får glæde af den frivillige indsats, er gennem mere og bedre samarbejde mellem de frivillige sociale foreninger og organisationer og de kommunale aktører.

Mange kommuner og frivillige foreninger og organisationer samarbejder allerede på forskellig vis om løsningen af sociale udfordringer, men task forcen anbefaler at understøtte et stærkere og bredere lokalt samarbejde ad følgende to veje:

- *Uddannelse og efteruddannelse i frivillighed og civilsamfund på velfærdsuddannelserne.* Undervisningen skal handle om potentialet i frivillighed og civilsamfund i sammenhæng med de fagprofessionelles arbejde, og hvordan samarbejde om løsning af sociale problemer kan etableres og foregå. Undervisningen skal både være en del af grunduddannelsen og som efteruddannelse. For at sikre kvalitet og forankring af undervisningsforløbene bør de udvikles i et samarbejde mellem professionshøjskoler og frivillige aktører.
- *Universiteternes rolle i den frivillige infrastruktur.* Det bør undersøges nærmere, hvordan universiteterne kan spille en større rolle i den frivillige infrastruktur, fx ift. uddannelser om civilsamfundet, forskning og vidensdeling.